

IGAZOLÁS KONFERENCIÁN VALÓ RÉSZVÉTELÉRŐL

Tisztelt Hölgem/Uram!

Hivatalosan igazolom, hogy KOVÁCS DOMINIK, az ELTE hallgatója az Eötvös Collegium Magyar műhelyének V. *Juvenália* című konferenciájának Irodalomtudomány szekciójában *A gasztronómia szerepe Tóth Krisztina Akvárium című regényének elbeszéléstechnikájában* címmel előadást tartott.

Budapest, 2017. május 12.

Ballagó Júlia
főszervező, műhelytitkár

Dr. Vaderna Gábor
irodalmi kabinetvezető

Dr. Laczkó Krisztina
műhelyvezető

V. Juvenália konferencia

Eötvös József Collegium Magyar műhely

ABSZTRAKTFÜZET

2017. május 12.

Készítette: Cser Nóra

PROGRAM

2017. május 12. péntek

9:00–9:10 **Megnyitó** – Laczkó Krisztina és Vaderna Gábor

9:10–9:40

Nyelvtudomány szekció

Szekcióvezető: Krizsai Fruzsina

9:10–9:40 **Bajzát Tímea Borbála:** „Úgy látom, az eddigiekhez többet hozzátenni nem tudok” – Adalékok a *tud* segédige kognitív szemantikai vizsgálatához

9:40–14:50

Irodalomtudomány szekció

Szekcióvezető: Vásári Melinda

9:40–10:10 **Szabó Csanád:** Intertextualitás, popkultúra és nézőpontok Bret Easton Ellis első két regényében

10:10–10:40 **Kovács Dominik:** A gasztronómia szerepe Tóth Krisztina *Akvárium* című regényének elbeszéléstechnikájában

10:40–11:10 **Ballagó Márton:** „Hát legyen Dzéta.” Műfajiság és értelemadás problematikája Ottlik Géza *A Valencia-rejtély* című művében

11:10–11:30 Szünet

11:30–12:00 **Szabó Adrienn:** „Idő pedig nem vala” – Kodolányi János *Vízözön* című regényének időképe

12:00–12:30 **Kőszeghy Ferenc:** Erotika Balassi Bálint szerelmes költészetében

12:30–13:00 **Kazsimér Soma Balázs:** „Mastan egy ifjú megházasodott...” – A 16. századi magyar házaselemek visszatérő motívumainak rendszerezése

13:00–13:20 Szünet

13:20–13:50 **Muraközy Virág:** „...nékem mindeggy, akár Fél Istennek, akár ördögnek tartassék Napoleon.” Napóleon Kazinczy Ferenc levelezésének tükrében

13:50–14:20 **Balogh Adrienn:** A rousseau-i ember-polgár fogalompár viszonyrendszerének (tézis-antitézis-szintézis) manifesztációi Petőfi Sándor életművében

14:20–14:50 **Kovács Viktor:** „A gonosz kaján anyó” – Mirigy személyiségjegyeinek vizsgálat

Nyelvtudomány szekció

BAJZÁT TÍMEA BORBÁLA (ELTE EJC)

„Úgy látom, az eddigiekhez többet hozzátenni nem tudok” – Adalékok a tud segédige kognitív szemantikai vizsgálatához

Kutatásomban a *tud* segédige a jelentéseit tárom fel kognitív szemantikai keretben, valamint azt, hogyan illeszthető be ez a grammatikai szerkezet a segédige-kategorizációval foglalkozó elméleti keretbe.

Kutatásomban korpusz alapú vizsgálatot végeztem: a Magyar Nemzeti Szövegtár (MNSz) internetes szövegtárára támaszkodva száz mondatot elemeztem végig kognitív jelentésleíró módszer szerint.

A jelentések elkülönítésének alapját az képezte, hogy külön választottam azokat az eseteket, amikor a segédigét megelőzi a főnévi igenév a mondatban azoktól az esetektől, amikor megvalósul a segédige+főnévi igenév séma. Az igekötős szerkezetek szintén egy másik csoportot alkotnak, hiszen ezekben az esetekben az igekötők különböző konstruálási sémákat működtetnek és ennek következtében a mondat szemantikája megváltozik, ezen a csoporton belül, valamint az igekötő szerkezetben való elhelyezkedése is vizsgálható tényezőt alkot. További rendszerezési szempont, hogy egyes esetekben a segédigés szerkezetekbe ékelődnek más szófajokba tartozó lexémák, ennek egy speciális esete az, amikor deiktikus jelölők jelennek meg a szerkezeten belül.

Az elemzés alapján általánosan megállapítható, hogy a *tud* segédigés kompozitumszerkezetet tartalmazó mondatokon és tagmondatokon belül a trajektor magán a segédigén tapogatható le, míg a landmark a főnévi igenéven jelölődik a vizsgált konkordancia összes mondatában.

Ezeknek az irányvonalaknak a figyelembevételével alkalmazom a vizsgált mondatokon Tolcsvai Nagy Gábor által kidolgozott kognitív szemantikai vizsgálat módszerét. Későbbiekben más segédigés szerkezetekre tervezem kiterjeszteni a kutatást, valamint terveim között szerepel összehasonlítani a magyar *tud*+főnévi igenév szerkezetet a finn *tuntea* ('tud') igének szemantikai megvalósulásaival, hiszen a két szemantikai szerkezet nyelvtörténeti szempontból közös eredetű.

Előadásomban tehát kognitív szemantikai keretben igyekszem feltárni a *tud*+főnévi igenév jelentéseit, és olyan vizsgálati módszert alkotni, amely alkalmas lehet további kiterjedtebb vizsgálódásra.

Irodalomtudomány szekció

SZABÓ CSANÁD (ELTE EJC)

Intertextualitás, popkultúra és nézőpontok Bret Easton Ellis első két regényében

Előadásomban Bret Easton Ellis első két regényében megjelenő pop- és szubkulturális hálózatok feltérképezésével, intertextuális viszonyok vizsgálatával, valamint a művek generációs regényként való olvashatóságával foglalkozom. Hipotézisem szerint a szövegekben olyan egymásra utaltság jön létre a különböző nézőpontok között, mely hasonlít a popkultúra strukturáltságára, és amely során a biztos referenciapontok meglete megkérdőjeleződik. E közvetítettségkor a jelölés inkább tekinthető performatívna, mint konstitutívna: a kommunikáció elsődleges célja a jelölés lehetőségének fenntartása és a reprodukálhatóság lesz, az informálás funkciója helyeződik előtérbe ezen jelek értelmezésének rovására.

A *Nullánál is kevesebb* és *A vonzás szabályai* generációs regényekként történő olvasásával is hasonló problémák merülnek fel. Az intertextusok időben és térben behatárolhatók, tehát alkalmasak egyfajta nemzedékelmény kialakítására, illetve a szubkulturák vagy proto-közösségek kulturális ismeretek mentén jönnek létre. Azonban hipotézisem szerint ez inkább arról tanúskodik, hogy nem lehet pusztán kulturális és történelmi nyomok alapján identifikálni a regényekben szereplő, '60-as évek közepén született generációt, mivel ilyen sokrétű kulturális ismeretknél heterogén közösségek alakulnak ki, amelyeket legfeljebb a kultúrafogyasztás alapján lehet homogenizálni. Másrészt e közösségek is sokszor inkább csak használói ezeknek a jeleknek, nem pedig értelmezői, valamilyen identifikációs kísérletre irányul a használatuk, informálisak. Az popkulturális utalásrendszer inkább dekonstruálja ezt a megközelítési módot: leépíti a fenti alapon való behatárolást, ugyanakkor éppen azzal ad neki mégis egy identitást, hogy reprezentálja az identifikáció nehézségeit. Douglas Coupland X generáció kifejezése nem kronológiát jelöl, ahogy sok esetben tévesen értelmezik, hanem az x mint a meghatározásra való x lehetőséget, x jelzőt, tehát egy jelölt hiányt, ahol szintén a jelölés gesztusa elsődleges, nem pedig x jelentése.

A fent említett két főpontot négy szempont alapján bontom ki: narratológiai, intertextuális, popkulturális és generációs viszonyok elemzésével. Mindezt konkrét szöveghelyek szoros olvasásán keresztül kívánom elvégezni.

KOVÁCS DOMINIK (ELTE EJC)

A gasztronómia szerepe Tóth Krisztina *Akvárium* című regényének elbeszéléstechnikájában

Tóth Krisztina 2013-ban megjelent regénye, az *Akvárium* egy bonyolult családtörténeten keresztül aprólékos részletességgel megrajzolt képet mutat az ötvenes-hatvanas évek Magyarországnak társadalmáról. Egyszerre ábrázolja az intézményesült gyermeknevelés folyamatát, az örökbefogadás rendszerét és az ezzel összefüggő újratereztető szülő-gyerek viszonyt, emellett szociográfiai hitelességgel láttatja a háború utáni időszak százarcú kisemberének mindennapjait.

Az *Akvárium* sajátos elbeszéléstechnikájában több stíluseszköz van jelen arányosan. A nyomasztó emocionális viszonyok, a fojtogató közeg bemutatásakor a narratív struktúra eszköze túlnyomórészt a fekete humor, az anekdotikusság és a naturalizmus, olykor a

groteszk hang is meghatározóvá válik. A szereplők jellemzése, a regényszerű kibontása, az egyes szereplők közötti viszonyok bemutatása elsősorban a tárgyi környezet leírásával történik, a tárgyi érzékeltetés egyértelmű példája a regény címét adó akvárium. Az anyagi környezeten belül emblematikus az ízek, szagok által történő impresszióébredés, az ételkultúra jelenléte. Az étkezés rituáléjának, magának az ételnek is több funkciója van a regényben. A felbukkanó ételek támpontokként szolgálnak a regényszerű történeti keretek közé helyezéséhez, atmoszférateremtő jegyekként, státuszszimbólumként, undorkeltő eszközként, az etnikai-vallási hovatartozás kifejezésekként egyaránt értelmezhetők, az egyes szereplők érzelmi és tudati állapotára utalnak.

Mit árulnak el a gasztronómiához köthető gesztusok a jellemről? Milyen kontextusban fordulnak elő? Véleményem szerint a fentebb ismertetett funkciók nemcsak az olvasó számára jelentenek megismerési pontokat, hanem befolyásolják a szereplők közti teremtett kontaktust is. Mit árul el egy szereplő egyéni gasztrókultúrája a közege számára? Előadásomban a szereplők viszonyrendszerének, a cselekmény főbb pontjainak vázlatos, rövid ismertetését követően a szöveg gasztronómiájának személyközi viszonyokban való érvényesülését vizsgálom.

BALLAGÓ MÁRTON (ELTE EJC)

„Hát legyen Dzéta.” Műfajiság és értelemadás problematikája Ottlik Géza A Valencia-rejtély című művében

Ottlik Géza A *Valencia-rejtély* című műve műfajilag nehezen behatárolható. Bár a recepció során a műfaji kérdés alárendelt szerepet kapott, hipotézisem szerint sokkal nagyobb jelentősége van az alcímen *Hang-és képsorként* megjelölt műforma mediális és formai adottságainak. Előadásomban elsősorban a hang- és idő relációjával foglalkozom, amelyet mind a szerkezet, mind a rádiójáték keretei, mind pedig az életmű motivikus csomópontjai tematizálnak. Az idősíkok összekeveredése már az olvasás során is mentális erőfeszítést igényel, amelyet hermeneutikai problémaként is értelmezhetjük. Azonban, ha a rádiójáték során pusztán audionálisan fogadjuk be a művet, még bonyolultabbá válik az időszintek elkülönítése és a közöttük lévő viszonyrendszer megértése. Bár a recepció a problémából adódó megértési nehézséget A *Valencia-rejtély* hátrányaként tartja számon, előadásomban amellet kívánok érvelni, hogy a hangsor értelmezésében megjelenő időprobléma, illetve tematikus szinten a főszereplők által feltett filozófiai kérdések szempontjából is lényegi szerepet kap ez a fajta szerkesztésmód. Emellett a mű központjában álló a néven nevezhetőség és a hang problémájának kapcsolatát is tárgyalni szeretném a hang kérdéskörének kapcsán. Ottlik A *regényszerű* című esszéjében a megnevezést jelentéskiüresedésként tartja számon. A megnevezés és értelemadás itt megjelenő paradoxona, miszerint éppen a névadás által veszítjük el a szubsztanciát, szintén a hangjáték problematikájával és a műben megjelenő empirikus tapasztalatok közölhetetlenségével hozom kapcsolatba.

Kutatásom során Maurice Blanchot irodalom- és Ottlik Géza regényszerűelméletét, illetve Mladen Dolar A *Voice and Nothing More* című művének hangfogalmát igyekszem Ottlik művével összefüggésbe hozni.

SZABÓ ADRIENN (ELTE EJC)

„Idő pedig nem vala” – Kodolányi János *Vízözön* című regényének időképe

Mi az idő egy irodalmi műben? Milyen szinteken jelenik meg, mit befolyásol, hogyan kapcsolódik a valósághoz? Ezeket a szinteket, kapcsolatokat próbálom meghatározni Kodolányi *Vízözön* című regényében. A szerző 1940-es években írt mitikus tetralógiájának első kötetről van szó, amely azon kívül, hogy gazdagon vesz át a Biblia motívumaiból és a mezopotámiai mitológiából, asszociálható a második világháborús Európával is, melynek jelenében íródott.

A tetralógiában erősen érezhető biblikus és mitikus hatásról, a narráció típusairól és egyéb szempontokról több elemzés is született már, a Kodolányi-regény időstruktúrájának átfogó vizsgálata azonban nem hangsúlyos a szakirodalomban. Főleg Várkonyi Nándor, Hamvas Béla és Jung életművére, Kodolányiról szóló életrajzi munkákra, a mitikus regényeit tárgyaló cikkekre és tanulmányokra támaszkodtam. Várkonyi és Hamvas munkássága azért meghatározó, mert közösen voltak tagjai Kodolányival a pécsi *Sorsunk* című folyóirat körének, kutatásaik, érdeklődésük összefügg.

Az általam használt időfogalmak saját kategóriák, ezekre építem fel a regény időkép szempontjából való elemzését. Különböző oldalakról igyekszem megközelíteni a kérdéskört. Az elbeszélés szempontjából meseszerű időt, a regényvilág szempontjából biblikus és mitikus időt, a karakterek szempontjából objektív és szubjektív időperspektívákat különböztetek meg. Ezeknek a meghatározásában különböző filozófiai munkákra, konkrét szöveghelyekre támaszkodom. Előadásomban röviden kitérek arra is, hogyan hozható kapcsolatba a mű a huszadik századdal asszociáción és narrációs módszereken keresztül.

Ezen felül a teljes időelemzést alávetem Kodolányi állításának, mely szerint: „A Vízöntőben ez volt az alaptétel: az ember a Kozmoszban. A második rész tétele ez: a Kozmosz az emberben.”, melyet Tüskés Tibor így értelmez: „I. tétel, avagy tézis: a mikrokozmosz a makrokozmoszban, II. tétel, illetve antitézis: a makrokozmosz a mikrokozmoszban”. Előadásomban azért csak az első részt, a tézist vizsgálom, mert a tetralógia köteteinek időképe nem alkot homogén egységet.

KÖSZEGHY FERENC (ELTE)

Erotika Balassi Bálint szerelmes költészetében

Előadásomban a Balassi Bálint költészetében előforduló erotikus vonatkozásokkal, a konkrét testiség megjelenésével foglalkozom. A témát az igen terjedelmes Balassi-szakirodalmon keresztül kívánom megközelíteni. Fő kérdésem, hogy a különböző Balassival foglalkozó tanulmányok az érzékiség kérdését milyen kontextusba állítják, illetve lehetséges-e új konzekvenciákat levonni ezek segítségével, vagy akár függetlenül tőlük. Előadásom végén kísérletet is teszek erre. Céлом, hogy egy lezártnak tekintett diskurzust újra felélesszek, nem elfelejtve az eddigi fejleményeket.

Kutatásom kiindulópontja Eckhardt Sándor kijelentése, amely szerint „Balassi költeményeiben hiányzik az érzékiség, bár főmintái, Angerianus, Marullus és általában a humanisták e tekintetben egy csöppet sem tartózkodók.” E mondatot, Eckhardt Sándor mellette szóló érveit, illetve az egész tematika Eckhardt Sándor-féle értelmezését kívánom felülvizsgálni, melynek keretében több idevágó Balassi-verset is elemezni kívánok a tárgyalt szempontból. Egyéb tanulmányok mellett kiemelten foglalkozom Horváth Iván erotika-értelmezésével a Balassi-versek tekintetében. Kérdésem, hogy az „amorf erotika” és a

„fin’amors” ellentéte, illetve a populáris és arisztokratikus regiszterek szerinti felosztásban tényleg elhelyezhető-e a Balassi verseiben megjelenő szexualitás. Az előadás további kérdésfeltevése, hogy igaz-e a tétel, amely szerint Balassi Gerézdi Rabán értelmezésében felfogott igazi lator virágéneket nem is írt. Ezenfelül az erotikán keresztül kísérlem meg bemutatni, hogy Balassi szerelmi költészete véleményem szerint miért nem illeszkedik a fin’amors világába, továbbá, hogy Balassi mennyire tudatosan illeszkedik a kor elvárásaihoz műveit illetően, illetve hogy milyen poétikai célt szolgálhat az érzékiség a Balassi-művekben.

Előadásom végén Kőszeghy Péter gondolatai nyomán megkísérlek egy saját olvasás-élményre alapozott esztétikai értelmet adni ez eddig tárgyalt problémának, melyet Balassi egész poétikájának egyik kulcs-momentumaként kívánom prezentálni.

KAZSIMÉR SOMA BALÁZS (ELTE)

„Mastan egy ifjú megházasodott...” – A 16. századi magyar házaseénekek visszatérő motívumainak rendszerezése

Kutatásom során a 16. századi magyar házaseénekeket igyekeztem visszatérő elemeik, motívumaik vizsgálata alapján csoportosítani és valamelyest rendszerezni.

A szakirodalomban is fellelhető az énekek különféle szempontok szerinti alfajokba sorolása és elkülönítése: szempont például az alkalomhoz kötöttség mértéke; a szövegekben előforduló „tanítások”; a különféle poétikai, retorikai megoldások vagy a vallási, világi elemek kombinálódása. Ezen rendszerezési elvekből kiindulva alkottam meg saját szempontrendszeremet.

A házaseénekeket a fenti szempontokon túl szokás hangvételiük szerint is megkülönböztetni: beszélhetünk komolyabb, „tanító, nevelő szándékú”, illetve tréfásabb „feddő, gunyoros, csipkelődő stílusú” szövegekről. Ez a két csoport a visszatérő motívumok alapján is kirajzolódik.

Harmadik elemzési szempont a visszatérő képek motivációinak, forrásainak a vizsgálata. Mivel a szövegek mélyen vallásos keresztény (többnyire protestáns) közegben születtek, megvizsgáltam, hogy egy-egy jellegzetes, többször előforduló poétikai, retorikai megoldásnak, hasonlatnak, képnek milyen bibliai mintája lehet.

Előadásomban a versszövegek egyes elemeit részletesen is bemutatom, különös tekintettel a szakirodalom által kevésbé tárgyalt megállapításokra. Így szó esik az „össze nem illő párok” témájáról, melynek versszövegbeli artikulációját igyekszem bemutatni. Megpróbálom feltárni, hogy a téma szövegbeli megvalósulását létrehozó szimbólumok, képek milyen motivációjúak, honnan eredhetnek, valamint azt, hogy milyen módon kötődhetnek a tárgyhoz.

Kitérek a gazdagság kétféle értelmezési lehetőségére is, ugyanis az egyik szöveg részletesen tárgyalja a materiális és immateriális javak közti kapcsolatot, értékrendi elképzelését. Szempont még a piac mint a versekben jól megfigyelhető „különös közösségi helyszín” és az ehhez köthető intések. Vizsgálat tárgya továbbá a szóbeli megnevezés, kibeszélés, a „ki minek mond engem?” típusú kérdés állandó felbukkanása, és az ezzel való reflektív játék a szövegekben.

MURAKÖZY VIRÁG (ELTE EJC)

**„....nékem mindeggy, akár Fél Istennek, akár ördögnek tartassék Napoleon.”
Napoleon Kazinczy Ferenc levelezésének tükrében**

A Martinovics-összeesküvéstől a reformkor kezdetéig tartó időszakot a magyar történetírás Kazinczy korának is nevezi. Életműve, különösen levelezése beszédes forrásanyag. Egyfelől kora értelmiségének általa kiválasztott tagjaiból olyan kört szervezett, melynek elsődleges célja a nyugati műveltség közvetítése, és a nemzeti kultúra fejlesztése volt. Másrészt levelezőpartnereinek névsorából következően az irodalmi élet, valamint a nyelvművelés kérdéseit tárgyaló eszmecserék mellett és között a mindennapi politikai problémák is napirendre kerültek. Ahogy a rendszeres országgyűlési tudósításokból a magyar közélet főbb történései rekonstruálhatóak, úgy az egymás között zajló információcsere révén a kontinens eseményei is. A 19. század első negyedének Európa-képét Napoleon nem pusztán meghatározta, de megkerülhetetlenül át is szabta. Kazinczyt és körét azonban katonai akcióinál sokkal inkább a „Napoleon jelenség” foglalkoztatta.

Azok a levelek, melyekben Napoleon említésre kerül legegyszerűbben két kategóriába sorolhatóak. Egy részük pusztán információhordozóként Bécsből vagy időszakosan a Magyar Királyság területén tartózkodó külföldi uraktól származó híreket közöl, ezeket gyakran a levélhez külön csatolták. A második csoportba tartozó levelekben Napoleon személyisége, illetve világtörténelmi jelentősége kerül előtérbe.

Kazinczy először 1805-ben tesz róla említést egy Szentgyörgyi Józsefnek írt levelében, melyben gyakorlatilag minden később képviselt véleményének alappillére megfogalmazódik. Kijelenti, hogy Napoleon hazájának legnagyobb boldogítója, hiszen egy akkora állam számára, mint Franciaország, a monarchia a legmegfelelőbb alkotmányforma, ezt a történelem már számtalanszor bizonyította. Ugyancsak előkerül már itt a Iulius Caesarral vonható párhuzamot vitató nézőpontja, hiszen ő Napoleon erkölceit jóval előbbre valónak tartja. Valamint leszögezi, hogy számára lényegtelen, ki milyennek látja Napoleont, nem tartja ezt vitára okot adó kérdésnek.

Előadásom célja elsősorban Kazinczy nézőpontjának bemutatása és árnyalása a partnerei által megfogalmazott, olykor éleshangú kritikák, és az általa választott antik államférfiakkal és eseményekkel húzott párhuzamok tükrében. Barátaival ellentétben ő kijelentéséhez híven sosem foglal nyíltan állást, mindazonáltal a finom utalásaiból megrajzolható Napoleon portré a francia császárra nézve igencsak kedvező.

BALOGH ADRIENN (ELTE)

A rousseau-i ember-polgár fogalom pár viszonyrendszerének (tézis-antitézis-szintézis) manifestációi Petőfi Sándor életművében

Kutatásom témájául az általam a címben megfogalmazott, alapvetően filozófiai értelemben vett bináris ellentét, de főképpen ennek a jelenségnek az irodalmi alkotásokban kifejezésre jutó poétikai aspektusai szolgálnak. Szűkebben értelmezve elméletem fókuszában Petőfi Sándor kultuszbeli szerepei, s ezek variabilitásából fakadó dekadencia-modell felvázolását abszolválom. Mindezt úgy, hogy a rousseau-i fogalom párt a poeta natus, illetve poeta doctus terminusaival hozom összefüggésbe.

Munkám során irodalomtörténeti aspektusból figyelem meg az ember-polgár transzformációinak és viszonyrendszerének alakulásait, azonban a történeti szempont az

előadásban kevésbé érvényesül. Továbbá ebből kifolyólag egy általánosabb irodalomelméleti kérdést feszegetek és fejtem ki ezzel kapcsolatos feltevésemet.

Hipotézisem szerint nem jöhet létre az irodalmi szövegek dimenziójában az antagonisztikus ember-polgár szintézise. Másképp megfogalmazva arra a kérdésre kívánok választ keresni, illetve adni, hogy az irodalom jelensége: mint az ellenéteteket generáló-antitézist, komplementer-tézist avagy feloldó-szintézist hoz létre. Kiindulópontként ismertetem a rousseau-i ember-polgár definícióinak szubsztanciáit és ezt követően hozok létre analógiát ezek és a Petőfi-kultusz között. Bizonyítás gyanánt Petőfi Sándor 1844-től 1848-ig íródott verseiből szemezgetek és az *Az apostol* című elbeszélő költeményről szintén szót ejtek. E négy év alkotói repertoárjában adaptálható az elsősorban tanulatlan költő álarca, a bukást követően rekonstruálódó polgári szerep és ennek a poétikailag kifejezésre jutó „doctusi” gesztusai, majd a visszaállított szerep kudarca.

Szakirodalom tekintetében Rousseau *Társadalmi szerződés* című értekezését, *Emil, avagy a nevelésről* című munkáját, illetve a fogalmak további árnyalásához és az analízishez Szegedy-Maszák Mihály, Margócsy István, Szilágyi Márton tanulmányait hívom segítségül.

KOVÁCS VIKTOR (ELTE EJC)

„A gonosz kaján anyó” – Mirigy személyiségjegyeinek vizsgálata

Előadásom célja Mirigy karakterének, a *Csongor és Tünde* intrikusanak vizsgálata, aki a darab legréjtélyesebb figurája, jellemének elemzésekor számtalan kérdés merül fel. A bemutató célja a Mirigy tulajdonságaira, személyes motivációira reflektáló három felvetés igazolása.

A vizsgált szakirodalom leginkább az ősgonoszként, az eredendő rosszindulat szimbolikus alakjaként értelmezi Mirigyet. Véleményem szerint azonban a szereplő emocionális megnyilvánulásai mélyebb és bonyolultabb lélektaniségről árulkodnak, Mirigynek konkretizálható háttértörténete és indítékai vannak, emiatt nem determinálható csupán funkcionális intrikusként. Előadásom első bizonyítandó állítása, hogy Mirigyet a mulandósággal szembeni harc, a korábbi eredménytelenségéből és sikertelenségéből származó megkeseredettség sarkallja tettei végrehajtására.

A *Csongor és Tünde* játéktere mitikus tér, megfeleltethető a keresztény transzcendenciából következő háromszintű világnak. Mirigy mindhárom szinttel kapcsolatot teremt a darab cselekménye során. A legfelsőbb szint a nemtők közege, az Űdlak, az eszményiség és a halhatatlanság tere. Ennek ellenpárja az ördögök birodalma, ami szintén megközelíthetetlen a földi létből. A mű nyitó és záró keretét képező szint az emberek, a mulandóság, az anyagi érzékelés szintje. A *Csongor és Tündé*ben földi és túlvilági szereplők találkoznak össze. Vizsgálatom második kérdése arra keresi a választ, hogy melyik közegeből érkezik Mirigy. Eredetét illetően kizárt az a tény, hogy a felsőbb világ alakja volna, hiszen csak vágyakozik az eszményiségre, az örök boldogságra. Bár aktív kapcsolatot tart az ördögfiakkal, a pokollal folytatott dialógusából kiderül, hogy határozottan alárendeli magát az őt segítő túlvilági erőknek, tényleges valójában nem tartozik hozzájuk sem. Egyértelműnek tartom, hogy a földi világból származik.

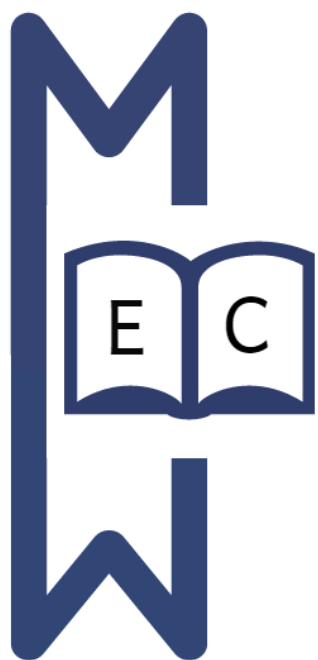
A felhasznált szakirodalom Mirigyet kizárólag Tündével állítja párhuzamba a tiszta, beteljesült szerelmet elérő nőalak antiképeként. A harmadik kérdésfelvetés Mirigy és Csongor összehasonlítására vonatkozik. Van-e kapcsolódás az emberi oldalról a boldogságot kereső Csongor és Mirigy között? A már említett földi származás, a kettejük által megtett út számtalan hasonlóságot mutat. Nemcsak az elindulás történik egyidejűleg, hanem útjuk

ABSZTRAKTOK

végéhez is ugyanabban a jelenetben érkeznek, s ugyanabban a jelképes helyzetben válnak ki a cselekményt alakító szereplők sorából: az ördögfiak által megkötözve.

Előadásomban Mirigy emberi eredetét, tetteinek fentebb ismertetett indítékát támasztom alá, illetve Csongorral való hasonlóságát részletezem a szakirodalom és a kiválasztott szövegpéldák segítségével, különös tekintettel Mirigy és Csongor darabnyitó párbeszédére, a rókalány-motívumra, illetve Mirigy Ledérrel, valamint a földali hanggal folytatott dialógusára.

JEGYZETEK

Magyar
műhely